

معرفی‌های گزارشی

بیچ فلسفه و کلام شناخت دانش ادیان

هانس کلیم کیت و دیگران؛ مترجم: همایون همتی، چاپ اول، تهران، نقش جهان، ۱۳۸۰، ۲۴۲ ص، رقعی.

کتاب حاضر شامل پنج مقاله از همایون همتی و شش مقاله از نویسندگان خارجی است که عمدتاً از کتاب «دانش نامه نهضت جهانی کلیساها» و «دائرةالمعارف دین» زیر نظر «میرچا الیاده» استخراج شده و پس از ترجمه برای علاقه‌مندان حوزه دین پژوهی، پدیده‌شناسی دینی، تاریخ ادیان و جامعه‌شناسی دینی فراهم آمده است. گفتنی است مقالات کتاب حاضر پیش‌تر در قالب جزوه‌های درسی نگارنده (همایون همتی) در دانشکده الهیات، همچنین برخی مجلات، نظیر: نامه فرهنگ و کیهان فرهنگی، به چاپ رسیده است. عناوین برخی مقالات عبارت‌اند از: «مدخلی بر دین‌شناسی»، «ماکس مولر بنیانگذار رشته ادیان»، «دین‌شناسی تطبیقی»، «نگاهی به دین‌پژوهی در جهان»، «روش تاریخی-تطبیقی در مطالعه ادیان» و «علم تاریخ ادیان».

• مقدمه‌ای بر الهیات معاصر

مترجم: همایون همتی، چاپ اول، تهران، نقش جهان، ۱۳۸۰، ۲۰۴ ص، رقعی.

کتاب حاضر حاوی ۱۶ مقاله خارجی و دو مقاله داخلی است که در حوزه کلام جدید یا الهیات نوین به چاپ رسیده است. گردآورنده بر این باور است که «پیدایش کلام جدید هرگز از روی تفنن و بوالهوسی نبود بلکه زائیده ضرورت‌های خاص و الزام‌آوری بود که فضای فرهنگی جدید جهان و ناکارآمدی نظریه‌ها و نظام‌های الهیاتی سنتی آن را موکد می‌ساخت ... در جهان مسیحیت آغاز و بنیانگذاری کلام جدید را از آن «فریدریش شلایر ماکس (۱۸۳۲-۱۷۶۸) متکلم پروتستانسم آلمانی می‌دانند که همو بود که هرمنوتیک یعنی دانش تفسیرشناسی یا فهم‌شناسی را پایه‌گذاری کرده». عمده مقالات این کتاب از «دانش نامه نهضت جهانی کلیساها» و «دائرةالمعارف دین» زیر نظر میرچا الیاده استخراج شده است.

• لطائف الاعلام فی اشارات اهل الانام
عبدالرزاق بن جلال الدین عبدالرزاق کاشی؛ مصحح: مجید هادی زاده، چاپ

اول، تهران، مرکز نشر میراث مکتوب، ۱۳۸۰، ۸۴۴ ص، وزیری.

کتاب حاضر سومین جلد از مجموعه رسائل «عبدالرزاق بن جلال الدین عبدالرزاق کاشی» ۷۳۶ ق است که به اصطلاحات و تعبییرات عرفانی اختصاص یافته است. این کتاب مشتمل بر ۱۶۵۲ لغت و اصطلاح عرفانی و متصوفه است که به ترتیب حروف الفبای عربی تدوین شده و ذیل هر مدخل توضیحات، شواهد، و اقوال عارفان بزرگ آمده است. کتاب به زبان عربی است و طی چند بخش سامان یافته است. بخش نخست (عمده‌ترین بخش کتاب) شامل اصطلاحات یاد شده است. در بخش دوم اختلاف مربوط به اصطلاحات در نسخه‌های مختلف بررسی شده است. بخش سوم حاوی ۲۲ فهرست از قبیل: آیات، احادیث، اخبار نبویه، نصوص العرفا، فهرست اشعار، اعلام، اسامی کتب، اماکن، جماعات، و مصادر است.

• تحقق عدالت اجتماعی (چالش‌ها-چاله‌ها-چاره‌ها)

محمدرضا علوی، چاپ اول، تهران، آینه آثار، ۱۳۸۰، ۱۳۹ ص، رقعی.

پژوهش های مستشرقان درباره حدیث و چرایی پرداختن آنها به این موضوع بحث کرده است.

در فصل دوم دیدگاه خاورشناسان را درباره تدوین حدیث، آغاز تدوین و مسائل مرتبط با آن باز گفته است.

چگونگی داوری های خاورشناسان درباره سند حدیث در فصل سوم به بحث نهاده شده است و فصل چهارم عهده دار بحث از دیدگاه های خاورشناسان است. درباره متن حدیث و نقد متن از دیدگاه محدثان. در فصل پنجم مؤلف از بررسی ها و دیدگاه های مستشرقان درباره رجال حدیث سخن گفته و بالاخره در واپسین فصل کتاب برخی شبهات مستشرقین را طرح کرده و بدان ها پاسخ داده است. کتاب آقای دکتر محمد بهاء الدین کتابی است سودمند و خواندنی.

• آشنایی با نهج البلاغه

حمیدرضا شیخی، چاپ اول، تهران، سمت، ۱۳۸۰، ۳۴۴ص، وزیري. کتاب شامل مباحثی درباره «نهج البلاغه» است که در قالب سه بخش اصلی ویژه دانشجویان رشته الهیات در مقطع کارشناسی منتشر شده است. بخش نخست ذیل عنوان «خطبه ها» این موضوعات را شامل می شود: توحید و نبوت و وصف جاهلیت، اسلام، ایمان و کفر، تقوا و تقوای پیشگان، دنیا و آخرت و عبرت از روزگار، یاد مرگ، زهد و زاهدان، قرآن و سنت، شریعت و احکام، اهل بیت پیامبر (ص)، شخصیت علی (ع) از زبان خود، خوارج و نظایر آن. بخش دوم شامل متن عربی، ترجمه فارسی و شرح مختصری از ۹ نامه حضرت علی (ع) به معاویه، اشعث ابن قیس، عبدالله بن عباس، طلحه و زبیر و دیگران است. در بخش سوم ۱۶۵ سخن کوتاه از امام علی (ع) همراه با ترجمه فارسی و شرح کوتاه آن آمده است.

علی ابراهیم، چاپ اول، ریاض، دار الشریف للنشر والتوزیع، ۱۴۲۰، ۴۹۴ص، وزیري.

بدرالدین ابن جماعه از عالمان و قرآن پژوهان قرن ششم هجری است. آثار او در تعلیم و تربیت، کلام و علوم قرآنی برجسته و بلندآوازه است، «کشف المعانی» وی در تبیین و تفسیر آیات متشابه به معنی آیات مکرر به لحاظ مضمون و یا الفاظ است و نه «متشابه» در مقابل «محکم». در این موضوع از جمله آثار سودمند و خواندنی محقق کتاب را براساس تنها نسخه موجود آن بازخوانی کرده و کوشیده است متنی منقح و به دور از تصحیف و تحریف ارائه دهد. محقق تلاش کرده است تا با مراجعه به تفاسیر و کتاب های اسباب النزول و علوم قرآن به متن استوار دست یابد او در پانوشت ها جایگاه آیات را به دقت نشان داده و برخی از واژه های دشوار یا صعب را توضیح داده است. افزون بر آنچه یاد شد در مقدمه ای بلند از شرح حال، آثار استادان و شاگردان ابن جماعه و نیز موضوع و اهمیت کتاب و چگونگی تحقیقش از کتاب سخن گفته است.

• المستشرقون والحديث النبوی

محمد بهاء الدین، چاپ اول، دارالنفائس، اردن، ۱۴۲۰، وزیري. پژوهش های خاورشناسان درباره علوم اسلامی و متون کهن از جهات زیادی قابل بحث و بررسی است. ارزیابی آنچه آنان انجام داده اند و نشان دادن فراز و فرود کارهای آنان از یکسو سر از ناسره کارهای خاورشناسان را خواهد نمود. از سوی دیگر چرایی و چگونگی تلاش های آنان و هدف گیریشان از پژوهش ها را تا حدی برخواهد نمود. مؤلف در این کتاب، نگاه مستشرقان به حدیث را در شش فصل گزارش کرده است: در فصل اول از

در این کتاب مباحثی در باب عدالت اجتماعی از دیدگاه اسلام طی سیزده فصل فراهم آمده است. نگارنده با استناد به آیات قرآن کریم و روایات مختلف، ضمن به دست دادن تعریفی از عدالت اجتماعی و راه های تحقق آن، علل انحراف از عدالت و برخی ویژگی های مسجریان عدالت را برشمرده است. علاوه بر آن، وی دیدگاه برخی علمای اسلامی و اندیشمندان غربی، نظیر: افلاطون، ارسطو، هگل، گورویچ و ماکیاوولی را آورده است. مبحث پایانی کتاب درباره آثار استقرار عدالت در جامعه و برنامه عملی تحقق عدالت اجتماعی است.

• بیخ قرآن، حدیث و تفسیر

• تعامل روشمند با قرآن کریم

محمد غزالی، علی اصغر محمدی، چاپ اول، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۹، ۲۲۸ص، وزیري. غزالی از متفکران و اندیشوران بیدار و بیدارگر معاصر اهل سنت و از جمله محققان پیشرو در طرح مسائل و مباحث دینی با توجه به عینیت های زندگی است. غزالی از چهره های برجسته «اخوان المسلمین» بود که سال ها به دور از مصر و در تبعید به سر می برده است. آثار غزالی روشنگرانه و خواندنی است. کتاب «کیف نتعامل مع القرآن» او از آخرین آثار غزالی است که به گونه گفت و گو با دکتر عمر عبید حسنه طرح شده و سامان یافته است. چگونگی انس با قرآن، تعامل سازنده و نقش آفرینان با قرآن، ضرورت جامع نگری به قرآن مفهوم نسخ در قرآن، اعجاز علمی قرآن، جایگاه تفسیر ماثور، ضوابط تفسیر، فهم قرآن در قرن های آغازین، قرآن و علم و ... از جمله مباحث مطرح شده در این گفت و گو است.

• کشف المعانی فی المتشابه المثنائی

بدرالدین ابن جماعه، تحقیق: مرزوق

بیج فقه و حقوق

• مبانی فقهی و حقوقی جرائم و تادیب کودک منصور فرقانی، چاپ اول، تهران، انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۰، ۲۸۸ص، رقعی.

کتاب در سه بخش، حاوی مباحثی در باب حقوق جزایی کودک از دیدگاه اسلام است. مؤلف بر آن است با بررسی و ارزیابی مبانی فقهی و حقوقی هریک از جرایم و تخلفاتی که کودک مرتکب می‌شود، روش‌های پیش‌گیری از آن را - با استناد به آیات قرآن و احادیث - بیان کند. برای این منظور در بخش اول، ذیل عنوان «جرم و تادیب» نخست تعریفی از جرم فراهم می‌آید، آن‌گاه به سوابق تاریخی جرم‌شناسی و برخی نظریات قانون مدنی دنیا درباره مجازات کودک اشاره می‌شود. تنبیه و تادیب کودک، حدیث رفع القلم عن الصبی و بلوغ کودک عناوین فصل‌های این بخش است. بخش دوم با عنوان «بزهکاری کودک» به بررسی چهار انحراف کودکانه یعنی «کذب»، «سب (ناسزاگویی و دشنام)»، «غیبت» و «قمار» اختصاص دارد که طی آن، با استناد به احادیث و روایات حرمت هریک بیان می‌گردد. در بخش سوم نیز مؤلف انواع کیفر کودکان، نظیر: حد، تعزیر، کیفر سرعت، کیفر قذف، کیفر لواط کودک، و کیفر زناي کودک را شرح می‌دهد.

بیج تاریخ و شرح حال

• سقیفه: بررسی نحوه شکل‌گیری حکومت پس از رحلت پیامبر (ص) مرتضی عسکری؛ به اهتمام: مهدی دشتی، چاپ اول، تهران، کنگره، ۱۳۸۰، ۲۱۶ص، رقعی.

مؤلف در این کتاب، با اشاره به آیاتی از قرآن کریم به واقعه «سقیفه» و چگونگی انتخاب ابوبکر یاد کرده چگونگی شکل‌گیری

آن را بررسی می‌کند. دیگر مطالب کتاب ذیل این عناوین به چاپ رسیده است: نظر و داوری صحابه پیامبر (ص) درباره بیعت با ابوبکر، نحوه برخورد دستگاه خلافت با مخالفان خارج از مدینه، نحوه برخورد دستگاه خلافت با مخالفان داخل مدینه، جنگ اقتصادی با اهل بیت (ع)، حضرت زهرا (س) در بستر بیماری، وضع سرزمین‌های اسلامی و عملکرد ائمه (ع)، وضعیت ابوبکر و خلافت عمر، وضع حکومت در زمان عمر، دوران خلافت عثمان، قیام مردم بر عثمان و نقش علی (ع) معروف به «ششقیه» به چاپ رسیده است.

• شرح حال، آثار و مقام عرفانی کمیل بن زیاد نخعی از اصحاب ...

قدرت‌الله خیاطیان، چاپ اول، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، شرکت چاپ و نشر بین‌الملل، ۱۳۸۰، ۲۷۴ص، وزیری.

این کتاب دربرگیرنده شرح حال، مقام و منزلت کمیل بن زیاد نخعی (۸۲ق) از اصحاب برجسته حضرت امام علی (ع) است که در سه بخش فراهم آمده است. بخش نخست، شامل شرح حال کمیل (تولد تا شهادت وی در سال ۸۲ هجری) است. در بخش دوم، آثار کمیل معرفی می‌شود که شامل چندین حدیث، وصیت، دعا‌های مربوط به حضرت علی (ع) و شرح مختصر دعاهاست. در بخش سوم، مقام عرفانی کمیل از منظر علما و عارفان بازگو می‌شود.

• معارف عاشورا (درس‌ها و پیام‌ها)

علی سعیدی، چاپ اول، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۰، ۲۲۰ص، رقعی. نوشتار حاضر شرحی است از علل شکل‌گیری حماسه عاشورا و تبیین اهداف و آرمان‌های آن که براساس سخنان امام حسین (ع) و در قالب «درس

و پیام» تدوین یافته است. مباحث کتاب به این قرار است: تبیین مرز بین نظام الهی با حکومت خلافتی، توجه دادن جامعه به نقش رهبری دینی و ویژگی‌های آن، تبیین نقش و رسالت مردم در نظام دینی، احیا و تحقق فریضه امر به معروف و نهی از منکر، آزمون انسان‌ها و تفکیک مؤمنان از مسلمان‌نمایان، تقدم دین و حفظ اصول بر مال و جان، جریان‌شناسی انحراف، حفظ حریم‌ها و قداست‌ها، تبیین راه و الگوی حق‌گرایی، الگودهی احیا، و اقامه نماز، هدف‌گیری ارزشی و تکاملی اصلاحات، ترسیم الگوی رسالت‌زن مسلمان، ترسیم چهره وفاداران به دین و رهبری، تعیین معیارهای خواص غیرمتعهد و ترسیم چهره زیباترین نوع مرگ.

• یادنامه آیه‌الله استاد سیدعلیق‌امین

به اهتمام: احمد نیکوهمت، چاپ اول، تهران، دستان، ۱۳۸۰، ۴۵۸ص، وزیری.

کتاب حاضر مشتمل بر مقالاتی درباره «سید علی نقی امینی» (۱۲۹۷-۱۳۷۹ ش) است که به مناسبت یادبود نامبرده نگاشته شده است. گفتنی است سید علی نقی امینی از چهره‌های علمی و ادبی ایران است که بالغ بر سی جلد کتاب و یک صد مقاله از وی منتشر شده است. عناوین برخی از مقالات کتاب بدین قرار است: پایگاه والا و مقام معنوی آیه‌الله امینی؛ زندگی‌نامه آیه‌الله امینی؛ کتاب‌شناسی آیه‌الله امینی؛ آیه‌الله امینی و حافظ؛ نگاهی اجمالی به شرح دعای کمیل و علم اعداد و ماده تاریخ‌سرای.

• چهره‌های ادبیات کودک و نوجوان؛

محمد رضا سرشار (رضا رهگذر)

علی کاشفی خوانساری، محمد سادات اخوی، چاپ اول، تهران، روزگار، ۱۳۸۰، ۱۴۲ص، وزیری.

در این شماره از مجموعه «چهره‌های

ادبیات کودکان و نوجوانان» معرفی و بررسی آثار «محمد رضا سرشار (رضا رهگذر)» با این مشخصات فراهم می‌آید: زندگی‌نامه اجمالی، فهرست آثار یا داستان‌های او، مصاحبه با رهگذر در باب زندگی و فعالیت ادبی وی، درج نمونه‌ای از آثار و سرانجام نقد و نظر آثار، به ویژه داستان‌های «رضا رهگذر».

• **چهره‌های ادبیات کودک و نوجوان: مصطفی رحماندوست**

علی کاشفی خوانساری، پدرام پاك آیین؛ با همکاری: آرزو انواری و دیگران، چاپ اول، تهران، روزگار، ۱۳۸۰، ۱۳۶ ص، رقی.

در شماره چهارده از مجموعه «چهره‌های ادبیات کودکان و نوجوانان» فعالیت ادبی «مصطفی رحماندوست» با این مشخصات بررسی می‌شود: زندگی‌نامه، فهرست آثار، مصاحبه درباره احوال و آثار نامبرده، نمونه آثار و معرفی، بررسی و نقد اجمالی آثار مصطفی و رحماندوست.

• **تاریخ پوشاک ایرانیان (از ابتدای اسلام تا حمله مغول)**

محمد رضا چیت ساز، چاپ اول، تهران، سمت، ۱۳۸۰، ۶۳۲ ص، وزیری.

در این مجموعه دو جلدی، ویژگی‌های پوشاک ایرانیان از ورود اسلام به ایران تا پایان حکومت زندیه به تفصیل بیان می‌شود. کتاب حاضر جلد اول از این مجموعه است که به معرفی پوشاک ایرانیان از ابتدای ورود اسلام به ایران تا حمله مغول اختصاص دارد. این مطالب در یک مقدمه و سه فصل سامان یافته است. در مقدمه کتاب ضمن مروری بر پوشاک در دوره ساسانی به سوابق تاریخی پوشاک اشاره می‌شود افزون بر آن انواع پوشاک ایرانیان در ادوار بعدی به ویژه دوران عباسیان معرفی می‌گردد. در فصل

اول، اطلاعاتی درباره پوشاک ایرانیان از ابتدای اسلام تا پایان حکومت بنی امیه (۱۳۲ق) فراهم آمده است. از این دوره، به سبب تسلط عنصر عربی بر بسیاری شؤونات اجتماعی و فرهنگی به ویژه تأثیر آن بر پوشاک و لباس، با عنوان «لباس عربی-ایرانی» سخن رفته است. در این فصل لباس پیامبر اکرم (ص) در هنگام جنگ و غیر جنگ، همچنین لباس دوران خلفا (از خلفای راشدین تا پایان حکومت اموی ۱۱-۱۳۲ق) بررسی شده است.

در فصل دوم: انواع پوشاک از ابتدای حکومت عباسیان (۱۳۲ق) تا روی کار آمدن ترکان مطرح می‌شود. این فصل در دو قسمت تدوین شده است: حکومت عربی-ایرانی عباسیان و حکومت‌های ایرانی در شرق. فصل سوم به معرفی پوشاک دوران تسلط حکومت‌های ترک در ایران-یعنی غزنویان، سلجوقیان، خوارزمشاهیان- اختصاص دارد. از این دوره به سبب تسلط عنصر ترک و امتزاج آن با فرهنگ ایرانی، با عنوان لباس ایرانی-ترکی یاد شده است. در انتهای کتاب اشکال ۵۰۷ نوع پوشاک مربوط به دوره‌های یاد شده ضمیمه شده است.

• **تاریخ تحلیلی صدسال سینمای ایران**

غلام حیدری با همکاری محمد تهمی نژاد و دیگران، چاپ اول، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۰، ۲۴۰ ص، وزیری.

کتاب حاضر شامل هشت مقاله در زمینه سینمای ایران است که به مناسبت یک صدمین سال سینمای ایران گردآوری شده است. مقالات مذکور عمدتاً به نقد، تفسیر و تحلیل نخستین فیلم‌های ایرانی تا عصر حاضر، همچنین معرفی نهادها و نشریات سینمایی مربوط می‌شود. در پایان کتاب اسنادی از تاریخ سینمای ایران و تصاویری از برخی فیلم‌های ایرانی به چاپ رسیده

است. عناوین مقالات عبارتند از: دوره قاجار: مظفرالدین شاه و میرزا ابراهیم خان عکاس باشی؛ در فاصله دو کودتا (۱۲۹۹ تا ۱۳۳۲)؛ دهه سی: تولد دوباره؛ دهه چهل: رؤیای شیرین و شکست؛ موج، مرجان، خارا (۱۳۵۷-۱۳۴۸)؛ دو دهه آخر از سده اول (۱۳۷۹-۱۳۵۸)؛ مجله‌های سینمایی، از آغاز تا امروز و کانون‌های فیلم در ایران.

• **سینمای ادبیات**

• **صدای رویش خیال: نگاهی تازه به اندیشه و شعر اقبال همراه با گزیده‌ای از بهترین اشعار مهدی محبتی**، چاپ اول، تهران، زهد، ۱۳۸۰، ۳۵۲ ص، وزیری.

در مبحث آغازین کتاب (جهان‌نگری اقبال) موضوع دین و دنیای مدرن و نوگرایی دینی به اجمال بررسی می‌شوند و در پی آن، نویسنده، نگاه جدید «اقبال لاهوری» را با دو نکته خاطر نشان می‌کند: «اقبال حرف‌هایی برای بازسازی جامعه اسلامی دارد» و «او توان نقد و جرح و تحلیل و تعدیل کشاندن تمدن غربی را داراست». مقوله بعدی کتاب که به انسان‌شناسی اقبال مربوط می‌شود، این مختصات را دربر دارد: انسان و خودی، انسان و جهان، انسان و شدن (مرگ و جاودانگی)، انسان و خدا، انسان و تقدیر، انسان و آرزو (انگیزه)، انسان و عشق، انسان و ایمان، انسان و اختیار، انسان کامل و انسان و جامعه. در قسمت دیگر کتاب، ویژگی‌های شعر اقبال و اختصاصات سبکی او بررسی شده آثار شعری او معرفی می‌گردد؛ سپس برگزیده‌ای از اشعار او فراهم می‌آید. در انتهای کتاب زندگی و آثار اقبال به اختصار بررسی شده است.

